

4801-118 від 26.03.2025

Під час вступного іспиту з іноземної мови (англійської мови) на здобуття третього рівня освіти (доктора філософії) вступники мають виконати завдання на визначення рівня мовної компетенції, сформованості рецептивних та репродуктивних лексичних і граматичних навичок.

Законом України *«Про вищу освіту»*, відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук в закладах вищої освіти (наукових установах), затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 р. (із змінами), наказу МОН України *«Про ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні»* № 389 від 08.04.2016 р., №856 від 19.07.2016 р. передбачено складання вступниками до аспірантури вступного іспиту з однієї з іноземних мов на вибір. Вступний іспит з іноземних мов (англійської) до аспірантури має на меті визначення рівня підготовки вступників з іноземної мови та подальше спрямування у вивченні іноземної мови з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий освітній простір, а також потребу аспірантів у поглибленні знань іноземних мов і вдосконаленні навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації.

Програма вступного іспиту засвідчує перехід від навчання володіння іноземною мовою до її практичного застосування, використання її як засобу отримання необхідної інформації та обміну нею. Практичне володіння іноземною мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвої компетенцій. *Функціональна компетенція* включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції. *Мовна компетенція* передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови. *Мовленнєва компетенція* охоплює рецептивні та продуктивні вміння. Вступник до

аспірантури повинен брати участь в усному спілкуванні іноземною мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

ПРОГРАМА ВИПРОБУВАННЯ

Читання

Здатність ефективно працювати з текстами є критичною для аспірантів, оскільки більшість наукових джерел, статей, підручників та дослідницьких матеріалів публікуються англійською мовою. Читання забезпечує доступ до сучасних наукових знань і сприяє академічному розвитку.

Завдання на читання містять три рівні складності:

1. Читання з розумінням деталей – оцінює здатність знаходити специфічну інформацію у тексті, розпізнавати взаємозв'язки між фактами та робити висновки.
2. Читання в комбінації з використанням мови – перевіряє вміння розпізнавати лексико-граматичні конструкції у тексті та правильно інтерпретувати їхнє значення в академічному контексті.
3. Читання з розумінням основного змісту – оцінює здатність аспіранта виділяти основну ідею тексту, розуміти загальну логіку та аргументацію автора.

Характеристика текстів: Тексти підібрані відповідно до рівня B2 та містять лексику загальноакадемічного спрямування, а також певну кількість термінів, які мають інтернаціональну форму та широко використовуються в науковій сфері за спеціальністю вступника.

Використання мови

Наукове спілкування передбачає правильне застосування мовних конструкцій у писемній та усній комунікації. Вступники повинні вміти точно розпізнавати та використовувати академічну лексику, граматичні структури та

сталі вирази. Ці завдання є важливими, оскільки вони відображають компетентність у письмовому оформленні наукових робіт, редагуванні текстів та розумінні тонкощів академічної англійської.

Дані завдання перевіряють:

1. Уміння сприймати мовні одиниці в контексті – перевіряє, чи може аспірант правильно тлумачити значення слів та конструкцій у загальних і академічних текстах.
2. Розпізнавання граматичних та лексичних одиниць – тестові завдання у форматі заповнення пропусків із варіантами відповідей поступово ускладнюються, що дозволяє оцінити здатність кандидата до мовного аналізу.

Аудіювання

Аспірантам необхідно володіти навичками сприйняття усної академічної англійської, оскільки наукова діяльність часто включає участь у конференціях, прослуховування лекцій, обговорення результатів досліджень та перегляд освітніх відеоматеріалів.

Завдання цього блоку перевіряють:

1. Сприйняття загального змісту усного повідомлення – тестує вміння аспіранта виокремлювати головні ідеї презентації, виступу чи лекції.
2. Розуміння деталей – оцінює здатність кандидата розпізнавати важливу інформацію та ключові тези.

Завдання пропонують аудіо- або відеоматеріал на загальноакадемічну тематику, що дозволяє оцінити рівень готовності аспіранта до реального використання мови у науковій діяльності.

Рівень володіння іноземною мовою вступників має бути не нижче рівня B2 відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій Ради Європи з питань освіти.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАВДАННЯ

1. Завдання на читання

Формат завдання: Три тексти різного обсягу на загальноакадемічну або міждисциплінарну тему, що містить професійну лексику, адаптовану до рівня B2.

Кожне з завдань на читання переслідує свою мету:

1. На розуміння деталей – потрібно знайти конкретну інформацію в тексті.
2. На аналіз мовних одиниць у контексті – розуміння і вибір граматичних і лексичних конструкцій.
3. На розуміння загального змісту – визначення основної ідеї та аргументів автора.

Приклад запитання: *“Що автор вважає основною проблемою в сучасній академічній комунікації? Оберіть правильну відповідь із варіантів.”*

2. Завдання на використання мови

Формат завдання: один текст із пропусками, де потрібно вибрати правильну граматичну чи лексичну одиницю з кількох варіантів; низка незалежних речень, у яких потрібно обрати правильний варіант для заповнення пропуску.

Мета – оцінити знання академічної лексики, сталих виразів та граматичних конструкцій. Перевіряється:

1. Розпізнавання мовних конструкцій у контексті.
2. Використання правильних форм слів у загальнонауковому стилі.
3. Відчуття різниці між синонімічними конструкціями в академічному контексті.
4. Граматична правильність та лексична точність у письмовій комунікації.
5. Вміння розрізняти тонкі нюанси між близькими за значенням словами без наявності широкого контексту.

Приклад запитання: “*The findings show that more research ____ to verify the hypothesis.*”

1. *a) is needing*
2. *b) is needed*
3. *c) needs*
4. *d) has needed*

(Правильна відповідь: *b) is needed* – оскільки маємо використати тут пасивний стан).

3. Завдання на аудіювання

Формат завдання: презентація, лекція або інтерв'ю (3-5 хвилин) на академічну чи загальнонаукову тему та 5 запитань різних рівнів складності:

1. Загальне розуміння змісту (визначити основну ідею).
2. Детальне розуміння (питання на точну інформацію).
3. Інтерпретація змісту (аналіз аргументації).

Перевіряється:

- Вміння розуміти природне академічне мовлення.
- Визначення логіки аргументів.
- Відстеження розвитку ідей у складному усному тексті.

Приклад запитання: “Яку основну тезу висловлює лектор щодо змін у науковому фінансуванні? Оберіть правильну відповідь із варіантів.”

Граматичний і лексичний мінімум рівня B2 для академічної комунікації

1. Граматика

- Складні часові форми: *Present Perfect Continuous, Future Perfect, Past Perfect Passive*.
- Умовні речення всіх типів, зокрема змішані *conditional constructions*.
- Інверсія у формальному стилі (*Not only did the study prove the hypothesis, but it also suggested new directions for research*).
- Суб'єктивні та модальні конструкції: *It is crucial that students be aware of...*
- Розширені конструкції пасиву: *It has been widely assumed that...*
- Складнопідрядні речення у науковому дискурсі: *The findings suggest that, unless further research is conducted, the hypothesis cannot be fully validated*.

2. Лексика

- Академічна лексика (*analyze, evaluate, demonstrate, investigate, hypothesis, findings, implications, methodology, framework*).
- Формальні сталі вирази:
 - *It is widely acknowledged that...*
 - *The purpose of this paper is to...*
 - *A growing body of research suggests that...*
- Загальновживана професійна термінологія, що містить міжнародні терміни: *quantitative approach, interdisciplinary research, empirical evidence, theoretical framework*.
- Фразові дієслова, вживані в академічному контексті: *carry out (research), put forward (a theory), account for (results), point out (a flaw in the study)*.

- Слова-зв'язки:

- *For instance, in contrast, nevertheless, consequently, furthermore, whereas, despite, given that.*

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит з іноземної мови до аспірантури передбачає декілька частин і містить низку завдань різних рівнів складності, націлених на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетенцій вступника:

1. Читання – розуміння академічного чи загальнонаукового тексту, аналіз деталей, загального змісту та мовних одиниць у контексті.
2. Використання мови – правильне вживання граматичних і лексичних конструкцій у формальному і науковому стилі, розпізнавання мовних нюансів.
3. Аудіювання – сприйняття усного академічного чи загальнонаукового мовлення, розуміння логіки аргументації, аналіз ідей у складному тексті.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ

Критерії оцінювання вступного випробування з іноземної мови (200 балів).

Вступне випробування перевіряє рівень володіння іноземною мовою через навички розуміння академічних текстів, використання мови та аудіювання.

1. Текст 1: Читання та розуміння деталей (25 балів)

Оцінюється здатність вступника аналізувати інформацію в тексті, визначати ключові деталі, встановлювати логічні зв'язки та робити висновки.

Максимальна оцінка: 5 питань × 5 балів = 25 балів.

Критерії максимальної оцінки:

- Точне розуміння основних фактів тексту.
- Відповідь повністю відповідає питанню без помилок.

2. Текст 2: Використання мови в контексті (30 балів)

Перевіряється знання лексико-граматичних структур у межах академічного тексту. Завдання передбачає заповнення пропусків правильними варіантами з запропонованих відповідей.

Максимальна оцінка: 10 питань $\times$ 3 бали = 30 балів.

Критерії максимальної оцінки:

- Використання правильної граматичної конструкції.
- Коректний вибір слова відповідно до контексту.

3. Текст 3: Читання на розуміння основної думки (20 балів)

Оцінюється здатність вступника визначати головну ідею тексту та розуміти його загальне значення.

Максимальна оцінка: 5 питань $\times$ 4 бали = 20 балів.

Критерії максимальної оцінки:

- Чітке розуміння головного посилу тексту.
- Відповідь не містить логічних помилок.

4. Лексико-граматичний тест (100 балів)

Завдання перевіряють загальну мовну компетентність, знання граматичних структур і словниковий запас. Включає 50 окремих речень із пропусками, де потрібно вибрати правильний варіант.

Максимальна оцінка: 50 питань $\times$ 2 бали = 100 балів.

Критерії максимальної оцінки:

- Використання правильної форми слова відповідно до синтаксичної структури.
- Коректне застосування загальноакадемічної лексики.

5. Аудіювання (25 балів)

Перевіряється здатність вступника сприймати на слух академічну інформацію, розуміти основний зміст і деталі.

Максимальна оцінка: 5 питань × 5 балів = 25 балів.

Критерії максимальної оцінки:

- Точне визначення основної ідеї прослуханого матеріалу.
- Коректні відповіді на питання без логічних неточностей.

Загальна максимальна сума балів: 200.

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість балів із вступного іспиту складає не менше *100 балів*.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Carter, R., & McCarthy, M. (2007). Cambridge grammar of English. Cambridge University Press.
2. Chilton, H., Dignen, S., Fountain, M., & Treloar, F. (2017). Exam booster with answer key. Cambridge University Press & UCLES.
3. Dooley, J., & Evans, V. (2012a). Grammarway 3. Express Publishing.
4. Dooley, J., & Evans, V. (2012b). Grammarway 4. Express Publishing.
5. Haines, S. (2013a). New first certificate masterclass: Student's book. Oxford University Press.

6. Haines, S. (2013b). New first certificate masterclass: Workbook. Oxford University Press.
7. Longman. (2014). Longman dictionary of English language and culture. Pearson Education.
8. Longman. (2006). Longman exams dictionary. Pearson Education.
9. McCarthy, M., & O'Dell, F. (2017). English vocabulary in use: Upper-intermediate (4th ed.). Cambridge University Press.
10. Swan, M. (2012). The good grammar book. Oxford University Press.
11. Trappe, T., & Tullis, G. (2007). Intelligent business English: Advanced business English. Pearson Education.
12. Vince, M., & Clarke, S. (2008). Macmillan English grammar in context. Macmillan.
13. Bailey, S. (2021). Academic writing: A handbook for international students (5th ed.). Routledge.
14. Hewings, M. (2013). Advanced grammar in use (3rd ed.). Cambridge University Press.
15. Hyland, K. (2019). Second language writing (2nd ed.). Cambridge University Press.

Інформаційні ресурси

1. Oxford University Press. (n.d.). English Language Teaching. Retrieved March 20, 2025, from <https://elt.oup.com>
2. National Geographic Learning. (n.d.). English Language Teaching. Retrieved March 20, 2025, from <https://eltngl.com>

3. Cambridge Assessment English. (n.d.). Cambridge English. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.cambridgeenglish.org>
4. Pearson Education. (n.d.). Pearson English. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.pearson.com>
5. BBC Learning English. (n.d.). BBC Learning English. Retrieved March 20, 2025, from www.bbc.co.uk
6. Learning English Together. (n.d.). Educational Community. Retrieved March 20, 2025, from www.englishtips.org

Голова предметної комісії,
доктор педагогічних наук, професор

Геннадій ЗЕЛЕНІН

Затверджено на засіданні Приймальної комісії Харківського
національного університету імені В. Н. Каразіна
Протокол № 2 від 20 березня 2025 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Ганна ЗУБЕНКО